

A young man and a young woman are holding blue water bottles in a toast outdoors. The man is on the left, looking down at the bottle. The woman is on the right, smiling and looking towards the camera. The background is a green lawn and trees.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen **Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelma 2026–2029**

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

paijatha.fi

Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelma Päijät-Hämeen hyvinvointialueella

Missio

Päijät-Hämeen hyvinvointialue tähtää vastuullisen ja kestäväen palvelutuotannon parantamiseen ja hiilineutraalisuuden tavoittamiseen vuoteen 2035 mennessä.

Visio

Päämääränä on vakiintunut toimintakulttuuri vastuullisessa ja kestävässä palvelutuotannossa kaikissa yksiköissä. Toimenpiteiden käytännön toteutus suunnitellaan tarkemmin ja budjetoidaan toimenpiteiden vastuuyksiköissä normaalin toiminnan suunnittelun yhteydessä.

Ohjelman kehittämistoimenpiteet

Vastuullisuus ja kestävyys hyvinvointialueella

Vastuullinen ja kestävä talous

Sosiaalinen vastuullisuus ja kestävyys

Ympäristövastuu ja kestävyys

- Toimitilat, energia ja palveluverkko
 - Logistiikka, kuljetukset ja liikkuminen
 - Hankinnat, kestävä kulutus ja kiertotalous
 - Kestävät hankinnat
 - Kemikaalien ja lääkkeiden ympäristövaikutusten vähentäminen
 - Ruokapalvelujen hävikin vähentäminen
 - Kiertotalous ja jätteiden lajittelun tehostaminen
-

Ilmastomuutokseen sopeutuminen ja varautuminen

Vastuullisuuden ja kestävyden toimenpiteiden johtaminen

Seuranta ja raportointi

Vastuullisuus ja kestävyys sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluissa

Kestävä kehitys on välttämätöntä nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvoinnille, ja se kattaa taloudellisen, sosiaalisen, ekologisen ja kulttuurisen kestävyysosa-alueet. Suomessa kestävä kehitys koordinoi valtioneuvoston alainen toimikunta, ja erityistä huomiota kiinnitetään kestävä kehityksen tiiviiseen kytkemiseen kansalliseen politiikkaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut kansalliset kestävyys tavoitteet hyvinvointialueille (Liite 1).

Kestävän kehityksen neljä ulottuvuutta: Taloudellinen kestävyys sisältää riittävät taloudelliset resurssit toimitaan ja tulokselliseen käyttöön, sosiaalinen kestävyys korostaa terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä yhdenvertaisuutta ja ihmisoikeuksia, ekologinen kestävyys keskittyy ympäristötavoitteiden saavuttamiseen, ja kulttuurinen kestävyys painottaa paikalliskulttuuria ja osallistumista. Hyvinvointialueen toiminta on keskeisesti sosiaalisen vastuullisuuden ja kestävyys toteuttamista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon vaikutukset ilmastonmuutokseen: Terveys- ja terveydenhuollon osuus maailmanlaajuisista hiilipäästöistä on merkittävä, ja Suomessa sosiaali-

ja terveydenhuollon hiilijalanjälki on n. 6.5% kaikista päästöistä (Pulkki ym. 2023). Suurimmat päästöt syntyvät toimitiloista ja energiankäytöstä, ja niiden jälkeen logistiikasta, liikkumisesta ja hankinnoista.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen vastuullisuus: Palveluiden järjestäminen kestävällä ja oikeudenmukaisella tavalla sisältää palveluiden saatavuuden, laadun, taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyys sekä varautumisen häiriötilanteisiin.

Suomen ilmastolaki (423/2022), säätelee hiilipäästöjä ja ilmastonmuutoksen hillintää keskittymällä hiilineutraaliuden tavoitteluun vuoteen 2035 mennessä. Lain tavoitteena on tasapainottaa ihmisen toiminnasta aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt ja luonnon hiilinielujen sitoma hiili. Uudistettu ilmastolaki tähtää päästöjen vähentämiseen, ja Euroopan unionin tavoitteet sitovat Suomea edelleen. Ilmastolaki luo puitteet kansalliselle ilmastopolitiikalle ja sen suunnittelujärjestelmälle. Laki asettaa tavoitteet ja velvoitteet, jotka ohjaavat Suomen toimia ilmastonmuutoksen torjumiseksi:

Hiilineutraalius: Suomen tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä, eli päästöjen on oltava tasapainossa hiilinielujen kanssa.

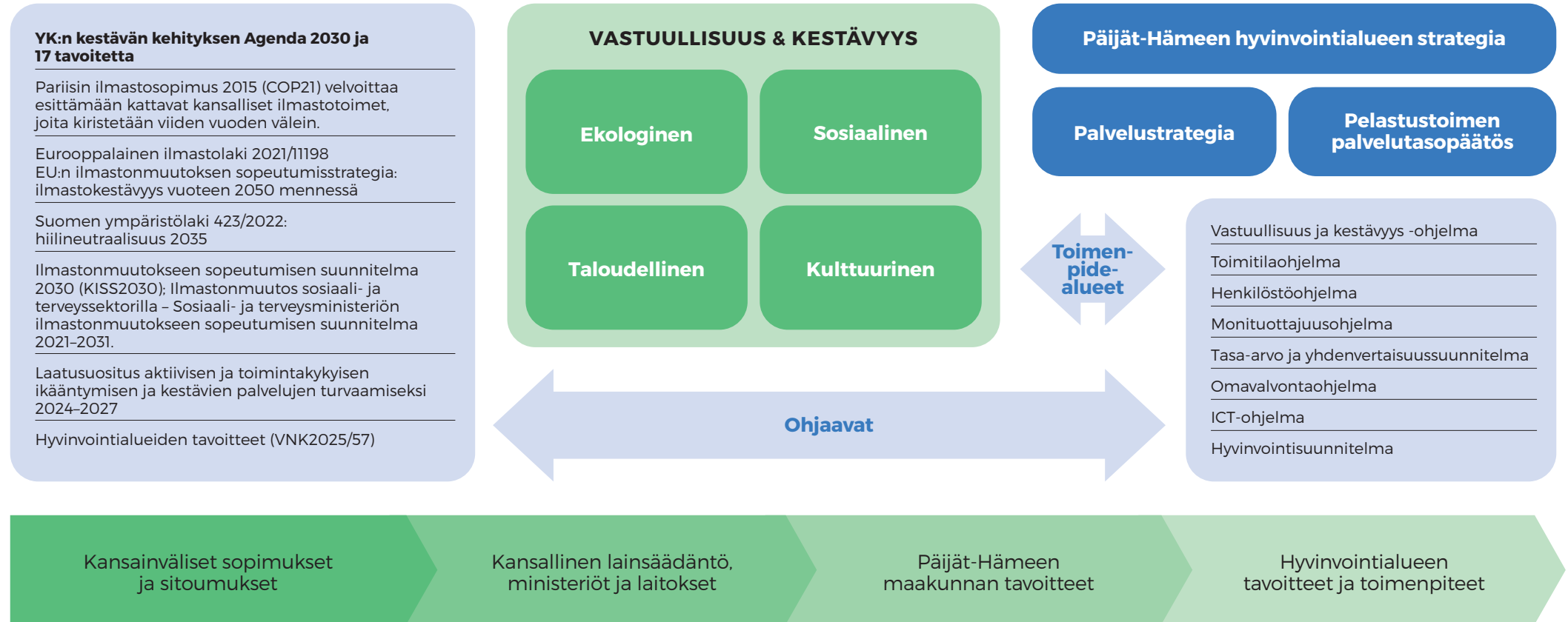
Päästövähennykset: Vuoteen 2030 mennessä päästöjä on vähennettävä 60 % ja vuoteen 2040 mennessä 80 % vuoden 1990 tasosta. Vuoteen 2050 mennessä tavoitteena on vähintään 90 % vähennys, pyrkien 95 % tasoon.

Päästö- ja nielutase: Lain tarkoituksena on varmistaa, että päästöt vähenevät ja nielut kasvavat siten, että tase on tasapainossa.

Päästökauppa: EU:n päästökauppajärjestelmä on yksi keskeinen työkalu kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

Päästökaupan ulkopuoliset toimet: Lain mukaan myös päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla, kuten maataloudessa, on saavutettava merkittäviä vähennyksiä.

Ohjaavat asiakirjat Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelmalle

Strategisen tason toimenpiteet vastuullisuuden ja kestävyyden edistämiseksi hyvinvointialueella

**Vastuullisuus ja
kestävyys
osana hyvinvointi-
alueen strategiaa
yhteistyössä
kestävän
kehityksen
yksikön kanssa**

**Aluevaltuusto,
-hallitus ja
lautakunnat**

- Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman perehdytys aluehallitukselle ja tulevaisuuslautakunnalle

Johtoryhmä ja toimialajohtajat

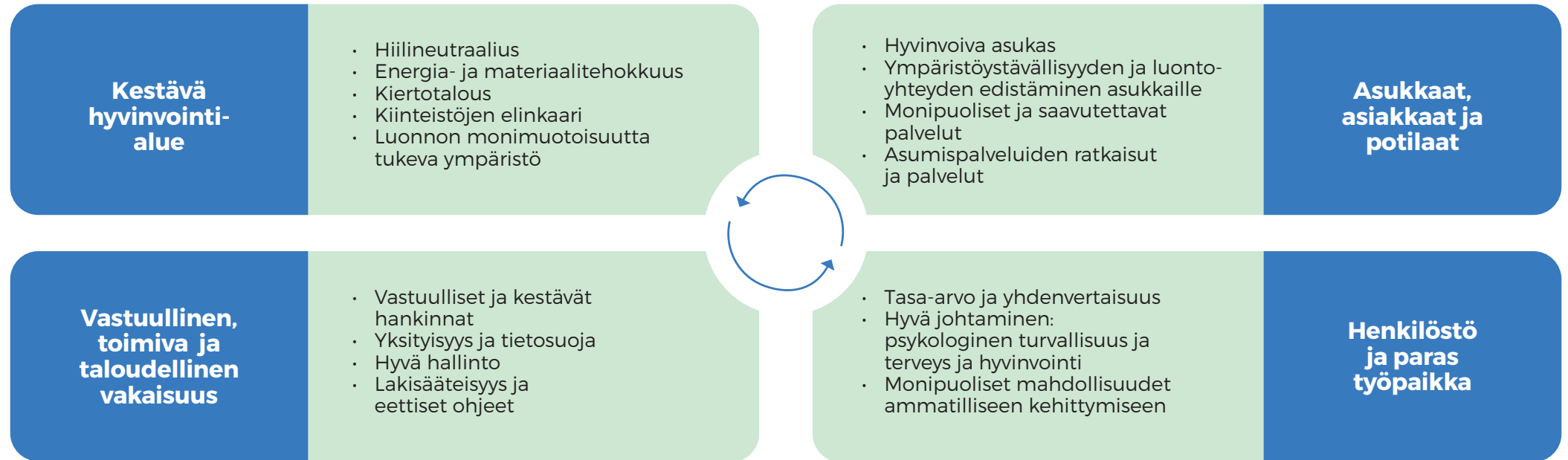
- Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman toteutusta seurataan säännöllisesti ja raportoidaan johtoryhmälle ja toimintakertomukseen
- Sosiaalisten, taloudellisten sekä ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi päätöksenteossa, hankkeissa ja hankinnoissa
- Vastuullisuuden ja kestävyyden lisääminen perehdytykseen ja tehtäväkuvauksiin yhteistyössä henkilöstöhallinnon kanssa

**Tulosalueet, tulos-
yksiköt, toimintayksiköt
ja lähiesihenkilöt**

- Yhteistyö yli toimialarajojen ja koko maakunnan alueella
- Ympäristökumppanien toiminnan tukeminen ja ylläpito
- Kansalliseen päätöksentekoon vaikuttaminen verkostojen kautta ja yhteistyö alueellisten toimijoiden kanssa

Luomme vastuullista ja kestävää hyvinvointialuetta yhteistyönä

← **Läpinäkyvä Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman raportointi ja viestintä** →

Ohjelman toimenpiteet

Ohjelma toteuttaa vastuullista ja kestäväää palvelutuotantoa tavoitteiden saavuttamiseksi. Useissa keskusteluissa toimi- ja tulosalueiden kanssa tunnistettiin toimenpiteitä, joilla voimme pienentää ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja edistää henkilöstön ja asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä.

Ohjelmaan valitut toimenpiteet vähentävät fossiilisen energian, veden ja materiaalien kulutusta, pienentävät hävikkiä ja edistävät materiaalivirtoja kiertotalouden palvelukseen. Toimenpiteet kattavat koko Päijät-Hämeen hyvinvointialueen palvelut ja vastuutahoja ja tehtäviä on jokaisille organisaation tasoille, yksiköille ja yksilöille. Ohjelman toteutusta seurataan vuosittain ja raportoidaan toimintakertomuksessa ja viestinnän keinoin.

VASTUULLINEN JA KESTÄVÄ TALOUS

Taloudellinen kestävyys tarkoittaa planetaaristen rajojen ja luonnonvarojen uusiutumisen huomioonottavaa tasapainoista taloutta, joka mahdollistaa riittävät taloudelliset resurssit toimintaan ja tulokselliseen käyttöön. Hyvinvointialue on maakunnan suurin työnantaja ja toimija Päijät-Hämeessä.

Tavoitteet

- Saavutetaan pitkän aikavälin vakaus ja talouden tasapaino
- Käytetään resurssit vastuullisesti
- Turvataan alueen lakisääteiset sosiaali-, terveys- ja pelastustoimenpalvelut
- Tuetaan vastuullista palvelutuotantoa ja kulutusta
- Toimitaan hyvän hallintotavan mukaisesti

Toimenpiteet

Palvelujen ja väestön tarpeiden tietoperusteinen johtaminen kohdentaen resurssit vaikuttavasti ja kestävästi

Vaikuttavuus ja resurssien käyttö tukien päijäthämäläisten taloudellista, sosiaalista ja ekologista hyvinvointia

Yhteistyö kuntien, yksityisen sektorin ja kolmannen sektorin kanssa resurssien käytön ja investointien yhteiseksi hyödyntämiseksi

Analysoidaan palvelujen tuotantotapoja ja vastuullista toimintaa, jotta palvelut voidaan järjestää kokonaistaloudellisesti parhaiten

Pitkäjänteinen taloussuunnittelu, ennakointi, vastuullinen ja läpinäkyvä talous

Seuranta / mittari

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Kestävä henkilöstöpolitiikka
Hankinnat tukevat paikallista toimeliaisuutta
Palvelut toimivat saatavilla olevilla resursseilla

Palveluverkon mukaisesti erilaisia palveluja eri tavoin (fyysiset, liikkuvat ja etäpalvelut)

Palvelut palvelustrategian ja monituottajuusohjelman periaatteita noudattaen
Digitalisaation ja teknologian innovaatioiden hyödyntäminen
Laadun ja kustannustehokkuuden seuranta

Hyvän hallinnon toimintatavat: ostolaskutiedot, talousraportointi ja tietokannat avoimia taloustiedolle
Harmaan talouden torjunta

SOSIAALINEN VASTUULLISUUS JA KESTÄVYYS

Sosiaalinen vastuu ja kestävyys tarkoittavat ihmisoikeuksia, työlainsäädännön toteutumista, henkilöstön hyvinvointia, osaamista sekä monimuotoisuutta, mutta myös yhdenvertaisuutta ja osallisuutta ja hyvän tekemistä yhteisössä.

Tavoitteet

- Sosiaali- ja terveystalvelut tukevat yhteisöllisyyttä ja ehkäisevät syrjäytymistä vahvistamalla osallisuutta ja työkykyä erilaisilla palveluilla
- Yhteistyössä kuntien kanssa edistetään tasa-arvoista ja yhdenvertaista asumista ja ehkäistään asunnottomuutta
- Liikunta-, taide- ja kulttuuripalvelut edistävät hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja alueen elinvoimaa sekä vahvistavat resilienssiä ja huoltovarmuutta.

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään poikkeihallinnollisesti ja yhdessä järjestöjen kanssa, painottaen osallisuutta, mielen hyvinvointia, arjen turvallisuutta, päihteettömyyttä ja terveellisiä elintapoja.
- Edistetään henkilöstöohjelman sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista hyvinvointialueen henkilöstössä.

Toimenpiteet

Rakenteellisen sosiaalityön toteuttaminen, raportointi ja vaikuttavuuden mittaaminen

Asiakaspalautejärjestelmän kehittäminen mukaan lukien tuettu palautteenanto ja tekstiviestipalaute

Asunnottomien kokonaisvaltainen palvelujen kehittäminen Lahden kaupungin kanssa

Matalan kynnyksen palvelujen kehittäminen haavoittuvassa asemassa oleville sekä osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen

Palvelujen toteuttaminen monituottajamallilla monin tavoin

Asiakkaiden omatoiminen pärjääminen, omahoito ja omistajuus hyvinvoinnin edistämisessä ja sen tukemisessa

Yksilöllinen ja yhteisöllinen opiskelijahuolto

Yhteensovitetään eri toimijoiden palveluja monia palveluita tarvitseville

Seuranta / mittari

Rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma on laadittu ja käytössä 2026-2027

Sosiaalihuollon vaikuttavuuden mittarit

Asunnottomien määrä vähenee

Osallisuuden tietotuotanto

Henkilöstöohjelman ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman mittarit

Oikea-aikaisten ja riittävien palvelujen saatavuus

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen indikaattorit

Oikea-aikaisten ja riittävien palvelujen saatavuus

Palvelutarjottimen käyttö eri palvelujen hyödyntämiseen

1. Kestävät toimitilat, hiilineutraali energia ja palveluverkko

Tavoitteet

- Toimitilojen suunnittelulla, rakentamisella ja uudisrakentamisella tähdätään hiilineutraalisuuteen. Kestävät ja älykkäät ratkaisut sekä elinkaarimallit tukevat kestäviä ja vastuullisia toimitiloja sekä energiansäästöä.

Toimenpiteet

Seuranta / mittari

Parannetaan toimitilojen energiakulutuksen mittaroinnin tarkkuutta ja vertailukelpoisuutta sekä tavoitellaan tiheämpää tietojen toimituksen sykliä

Mittarointi ja mittarien vertailukelpoisuus

Kerätään kattavampi energiakulutuksen seuranta (omistettut ja vuokratut kiinteistöt) ja tehdään tarvittavat toimenpiteet kiinteistöissä

Energiankulutuksen seuranta kiinteistöittäin

Kartoitetaan toteutusratkaisuja energiankulutuksen pienentämiseen

Aktiivinen järjestelmäkohtainen seuranta ja ratkaisut. Energiankulutus vähenee.

Kartoitetaan omistettujen kiinteistöjen pitkän tähtäimen suunnitelmien (PTS) ratkaisut sekä niiden yhteydessä mahdolliset energiatehokkuuden parannuskeinot

PTS / kuntokatselmukset

Tehdään kaikissa yli 2 miljoonan euron hankkeissa hiilijalanjälkilaskelma ja sitoudutaan, että energiatarpeesta 5% tuotetaan uusiutuvalla energialla. Kohteisiin toteutetaan elinkaarikustannuslaskelmat suunnitteluaikana. Tuotamme E-lukulaskelman, jolla pienennetään aikaisemman toiminnan vertailuarvoa

Hiilijalanjälkilaskelmat, elinkaarikustannuslaskelmat, uusiutuvan energian tuotto E-lukuna tehty

Edistetään luonnon monimuotoisuutta teettäen uudiskohteista luontoselvitykset

Luontoselvitykset tehty

Hyödynnetään rakennus- ja purkujätteestä materiaalina tavoitteellisesti 80 %

Rakennuspurkujätteen seuranta hankkeissa

Ylläpidetään hyvät sisäolosuhteet kiinteistöissä toimitilojen sosiaalisena vastuuna. Ennakoidaan ja minimoidaan haittojen kesto.

Ilmoitukset, vastaukset, tutkimukset ja toteutukset seurannalla

Käytetään hyvinvointialueen tiloja tehokkaasti (korkea käyttöaste). Seurataan kuukausitasolla toimipaikkojen määrä ja tilojen neliömäärä

Seuranta Modulo -tilatietokannassa sekä tarkastelu 1krt / kk

Lisätään etävastaanottojen ja digitaalisten palveluiden laatua, vaikuttavuutta ja saavutettavuutta

Etäpalvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Lisätään liikkuvia palveluita esim. kouluille ja palvelutaloille

Liikkuvien palvelujen käyttö

2. Vähäpäästöinen logistiikka, kuljetukset ja liikkuminen

Tavoitteet

- Panostetaan vähäpäästöiseen liikenteeseen ja logistiikkaan tavaroissa, laitteissa, tarvikkeissa ja palveluliikenteessä (potilaiden kuljetukset ja kotipalvelut, kuljetuspalvelut ja muut kuljetukset)
- Varustetaan toimitilat latausmahdollisuuksin
- Kannustetaan työntekijöitä vähäpäästöiseen työmatkaliikkumiseen (työmatkalippu; työsuhdepyörät, yhteiskäyttöiset pyörät, leasing-pyörät; kimppatyömatkat)
- Edistetään digitaalisten palveluiden käyttöä potilaiden ja asiakkaiden liikkumisen vähentämiseksi silloin kun mahdollista

Toimenpiteet

Vahvistetaan yhteishankintaa vähäpäästöisissä kulkuneuvoissa ja vaihteittainen siirtyminen käyttövoimassa hybridi- ja sähköautoihin

Optimoidaan tavaroiden, laitteiden ja tarvikkeiden kuljetusreitit vähähiilisuuden näkökulmasta yhteistyössä kuljetusyhtiöiden kanssa

Lisätään sähkölatauspisteitä omiin toimipisteisiin ja vuokrakiinteistöihin

Vähennetään liikkumistarvetta lisäämällä etätöitä ja hybridityömalleja työasiointiin

Tuetaan työmatkamatkustamiseen työsuhdepyöriä mahdollisuuksien mukaan, yhteiskäyttöisiä pyöriä ja potkulautoja sekä leasing-pyöriä työajan matkoihin

Seuranta / mittari

Hybridi- ja sähköautot käytössä
Ajetut kilometrit ja päästöt

Hylykierron analysointi ja parantaminen sekä hyllypalvelujen toimivuus:
Kertakäyttöisyydestä monikäyttöisyyteen siirtyneet tavarat/laitteet/
tarvikkeet

Sähkölatauspisteiden määrä vs. toimipisteiden määrä vs.
latauspistettä käyttävät kulkuneuvot

Henkilöstöohjelman mittari

Työsuhdepyörien määrä; yhteiskäyttöisten pyörien määrä ja lisävarusteet;
pyöräpysäköinnin, sähköpyörien lataamis- ja säilytysmahdollisuuksien ja
suihku- ja vaatesäilytystilojen sijainti ja käyttö

3. Vähähiiliset hankinnat, kestävä kulutus ja kiertotalous

A. Hankinnat

Tavoitteet

- Käytetään valituissa hankintakategorioissa vähintään 60%:ssa ekologisia kriteerejä
- Hyödynnetään paikallisten yritysten osaamista hankinnoissa ja kiertotalouden edistämisessä
- Huomioidaan varautuminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen hankinnoissa sekä innovaatioiden mahdollisuudet
- Lisätään hankintojen sosiaalisten kriteerien käyttöä ulottaen sosiaalinen vastuu välillisesti kumppaneihin ja alihankkijoihin

Toimenpiteet

Asetetaan selkeät tavoitteet hankintojen ja kilpailutuksen kestävä kehityksen edistymiselle toimialojen vuosisuunnitelmissa (ennakointi, valmistelu, seuranta)

Kirkastetaan ohjauksen, omistajapolitiikan ja sopimusten seuranta kestävyiden ja vastuullisuuden näkökulmasta (talous, laatu, vastuullisuus) palvelujen ostoissa ja in-house -yrityksissä

Käytetään hankittavissa laitteissa kriteeripankin vastuullisuuskriteereitä

Käytetään kestäviä ja standardien mukaisia kriteerejä HUS-YTA:n hoitotarvikehankinnoissa

Strategisissa hankinnoissa selvitetään mahdollisuuksia oppilaitoksille sekä kuntien ja kaupunkien asukkaille työharjoittelupaikkoja, sosiaalisen työllistämisen huomioiminen hankintojen kautta työllistämistä

Seuranta / mittari

Vuosisuunnitelmissa kestävä kehityksen, vähähiilisuuden ja vastuullisuuden kriteerejä käytössä

Sopimusten seurannan mittarit

Ekologiset kriteerit käytössä

Kriteerit käytössä

Työllistettyjen määrä / harjoittelijoiden määrä / oppisopimusten määrä

3. Vähähiiliset hankinnat, kestävä kulutus ja kiertotalous

B. Kemikaalien ja lääkkeiden ympäristövaikutusten vähentäminen

Tavoitteet

- Vähennetään kemikaalien ja lääkkeiden ympäristövaikutuksia
- Tarkennetaan kemikaalien käytön tarkoituksenmukaisuutta
- Siirrytään käyttämään kaasutoimista harjoitustaloa kemiallisen altistuksen ja ympäristöhaittojen vähentämiseksi

Toimenpiteet

Seuranta / mittari

Päivitetään kemikaalilistat kaikissa työpisteissä

Kemikaalilistat päivitetty vähintään vuosittain

Haitta- ja läheltä piti vaaratilanteet vähenevät

Seurataan haitta-, läheltä piti- sekä vaaratilanteet

Kaasutoimisen harjoitustalon käyttöön siirtyminen kemiallisen altistuksen vähentämiseksi

Kemiallinen altistus vähenee, ympäristökuorma pienenee

Varmistetaan lääkejätteen vastuullinen hävittäminen merkinnöin ja ohjeistuksella eri yksiköissä

Lääkejätteen määrä / vuosi

Vähennetään lääkehävikkiä mm. varastojen hallinnan kautta ja huomioimalla lääkehävikin ehkäisy lääkemääräyksissä ja -toimintatavoissa

Lääkehävikin määrä

Hankintakriteereihin lääkkeille hiilineutraalisuustavoitteet aina kun mahdollista

Lääkehankintojen ympäristökriteerit käytössä

Tehostetaan lääkkeiden kylmälaitteiden lämpötilojen seurantaa lääkehävikin vähentämiseksi

Lääkkeiden säilytyksen ja kylmälaitteiden toimintakunnon tarkastus sään ääri-ilmiöiden aikana, esim. hellejaksojen aikana

3. Vähähiiliset hankinnat, kestävä kulutus ja kiertotalous

C. Ateriapalvelujen hävikin vähentäminen

Tavoitteet

- Vähennetään ruokahävikkiä ja edistetään ravitsemussuositusten mukaisia aterioita

Toimenpiteet

Seuranta / mittari

Hävikkiruoan vähentäminen toimenpitein ateriapalveluissa	Seurataan ateriapalvelujen sopimuksen ja ravitsemussuositusten mukaisesti
Seurataan ateriapalvelujen hankintakriteerien toteutumista	Ateriapalvelujen tuottaja vastaa sopimuksen mukaisesti: ravitsemussuositusten toteutuminen, kotimaisuusaste; kausituotteiden määrä, luomutuotteiden määrä.
Seurataan ateriahävikkiä kaksi kertaa vuodessa	Hävikin vähentämisen toimenpiteet ja seuranta
Aterioiden laadun seuranta	Ennakointi ja menekin seuranta; aterioiden laatu; joustavuus; asiakaspalaute aterioista, dieettiannokset ja erikoisruokavaliot

3. Vähähiiliset hankinnat, kestävä kulutus ja kiertotalous

D. Kestävä kulutus ja kiertotalous

Tavoitteet

- Valitaan kestäviä ja monikäyttöisiä tuotteita, tarvikkeita, laitteita ja palveluja
- Suositaan haitta-aineettomia, vähän energiaa kuluttavia ja kierrätettäviä tuotteita vastuullisilta tavarantoimittajilta
- Käytöstä poistuville laitteille, tarvikkeille, huonekaluille ja muille tavaroille etsitään mahdollisuuksien mukaan uudelleenkäyttöä tai materiaalien kierrättämistä ja hyödyntämistä
- Edistetään jätelajittelua ja kiertotaloutta

Toimenpiteet

Seuranta / mittari

Tehostetaan lääkinnällisten laitteiden rekisteröintiä, laitteiden huoltoa ja laiteturvallisuutta yksiköiden osaamisen ja tarpeen suhteen

Rekisteröinti käytössä, huollot ja ylläpito kirjattu

Hankittavien tuotteiden ja laitteiden jälkihyödyntämisen tehostaminen ja tarkastelu jo hankintavaiheessa

Prosessikuvaus jälkihyödyntämisen vaihtoehtoista

Käytöstä poistetut laitteet sähkö-, elektroniikka- ja metallikierrätykseen asianmukaisesti

SER-jätteen määrä

Hyödynnetään Mööpelimarkettia kalusteiden, tavaroiden ja tarvikkeiden kierrättämiseen, korjaamiseen, uudelleenkäyttöön, varaosiin ja raaka-aineiksi

Seuranta kalusteiden, tavaroiden ja tarvikkeiden kierrosta ja kustannuksista toimialojen kanssa

Torjutaan tarvikkeiden kertakäyttöisyyttä kestävä palvelutuotannon ja ympäristöystävällisyyden perusteella kun mahdollista

Kertakäyttöisyyden vähentyminen, silloin kuin mahdollista

Päivitetään jäteohjeet jätelain ja kuljetussopimusten muutosten mukaisiksi kaikissa toimipisteissä

Lajitteluohjeet päivitetty

Vähennetään jätemääriä seurannalla, raportoinnilla ja toimenpiteillä toimipisteissä

Seurataan palveluntuottajan raportointia jätelajittelun parantamiseksi ohjein, ohjauksella, ja koulutuksella

Edistetään kestävä kulutusta ja kiertotaloutta jatkuvalla koulutuksella.

Koulutukset työntekijöille

4. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja varautuminen sekä vahvistuva luonnon monimuotoisuus

Tavoitteet

- Ennakoidaan ilmastonmuutoksen sopeutumisen toimia, vältetään ilmastonmuutoksen aiheuttamia menetyksiä ja hyödynnetään mahdollisuuksia
- Viherretään asumisyksiköiden ympäristöä mahdollisuuksien mukaan luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi
- Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi käytetään viheralueita, puistoja ja luontokohteita ja hyödynnetään Luontoaskel terveyteen -ohjelman toimintoja

Toimenpiteet

Seuranta / mittari

Varaudutaan muuttoliikkeen vaatimiin muutoksiin asumisessa, työssä ja palveluissa huomioiden väestön koko ja rakenne palveluissa ja työpaikoilla

Varautumissuunnitelma ja seuranta

Varaudutaan, että yhä useampi asuu yksin ja yhä useamman pitkäaikaissairaana, vammaisen ja ikääntyneen hoitopaikkansa on koti

Palvelujen saavutettavuus ja saatavuus, liikkuvien ja/tai etäpalveluiden käyttö

Tehdään yhteistyönä sopeutumisen toimia maakunnallisesti kuntien kanssa, jolloin varautumista ja sopeutumista on mahdollista toteuttaa kustannustehokkaasti

Verkostoituminen ja yhteistyön mallit

Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja ongelmiin esim. kotiin vietävissä palveluissa ja pelastuspalveluissa

Varautumissuunnitelma

Varaudutaan hulevesien hallintaan, ylläpitoon ja investointiin piha-alueilla, jotta vältytään erilaisilta vaurioilta tärkeisiin laitteisiin ja ympäristöön

Varautumissuunnitelma

Määritellään viheralueiden, puistojen ja metsien sekä vesistöjen hyödyntäminen yhteistyössä Päijät-Hämeen kuntien ja kaupunkien kanssa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi

Toteutetaan Luontoaskel terveyteen -ohjelmaa ja seuranta

Hyödynnetään viherrakenteita, aurinkosuojaratkaisuja ja jäähdytystä asumispalveluyksiköissä

Viherrakenteiden, aurinkosuojiin ja jäähdytysjärjestelmien kattavuus

Lisätään luontokuvia ja luontoaiheita potilas- ja asiakastiloihin hyvinvoinnin edistämiseksi

Luontokuvia ja luontoaiheita lisätty eri toimipisteisiin

Lisätään eri toimintoja luontoympäristöissä niin henkilöstötapahtumissa kuin potilas- ja asiakaspalveluissa

Kokousten järjestäminen luontoympäristöissä

Hyvinvointialueen vastuullisuuden ja kestävyysjohtaminen edistää

- avoimen viestinnän merkitystä, jotta kaikki ymmärtävät oman roolinsa muutoksen edistämisessä

- eri roolien yhteistyötä, jossa hyvinvointialueen johto, luottamushenkilöt, johtoryhmän jäsenet sekä käytännön työn tekijät jakavat vastuuta ja edistävät strategisia vastuullisuus- ja kestävyystavoitteita ja toimenpiteitä

- toimialueiden, tulosyksiköiden ja toimintayksilöiden tehtäviä ja on läpileikkaava osa koko organisaation toimintaa ja kumppanuuksia kuntien, järjestöjen ja yritysten kanssa

Vastuullisuuden ja kestävyysjohtaminen

Viestintä ja osaamisen kehittäminen ovat keskeisiä ohjelman toimeenpanossa ja tavoitteiden saavuttamisessa

Viestintäsuunnitelman mukaisesti viestitään vastuullisuus- ja kestävyysasioista säännöllisesti hyvinvointialueen eri kanavissa

Henkilöstön osaamisen kehittämisen materiaaleissa on vastuullisuuden ja kestävyysosio eri työtehtävät huomioiden

Ympäristökumppanit ja viestintäkampanjat tukevat henkilöstöä ja hyvinvointialuetta tavoitteiden saavuttamisessa.

Hiilijalanjäljen seurantalaskentaa kehitetään yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden kanssa vuosina 2026–2027

Vastuullisuus ja kestävyys ovat osa hyvinvointialueen talouden ja toiminnan suunnittelua sekä seurantaa

Johtaminen perustuu yhteistyöhön: johto, luottamushenkilöt ja henkilöstö jakavat vastuuta tavoitteiden saavuttamisessa

Hyvinvointialue osallistuu aktiivisesti alueellisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin vastuullisuus- ja ilmastoverkostoihin

Toiminnan suunnittelussa kehitetään vastuullisuuden ja kestävyysvaikutusten arviointia, mm. päästötyökalujen avulla

Seuranta ja raportointi

Raportoidaan aluehallituksen tulevaisuuslautakunnalle ja hallitukselle Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman edistymisestä

Raportoidaan hyvinvointialueen johtoryhmälle ja laajennetulle johtoryhmälle vuosittain ohjelman edistymisestä

Seurataan toimenpiteitä toimialoilla, tulosalueilla, tulosityksiköissä ja tiimeissä sähköisen raportoinnin kautta

Auditoidaan Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelma marraskuussa 2027

Viestitään Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman toimenpiteiden toteutumisesta palvelutuotannossa ja muista vaikutuksista henkilöstölle

Hyödynnetään ympäristökumppaneita ohjelman toteuttamisessa ja seurannassa

LIITE 1: Hyvinvointialueiden kestävyys kansalliset tavoitteet 2025–2029

”Hyvinvointialueiden toiminnassa ja päätöksenteossa tulee ottaa huomioon kestävyysajattelu.

Sosiaalisen kestävyys kannalta on tärkeää vähentää eriarvoisuutta yksilöiden hyvinvoinnissa ja osallisuudessa. Sosiaalisesti kestävä kehitys edellyttää yhteiskunnan jäsenten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä perusoikeuksien ja elämän perusedellytysten toteutumista.

Taloudellinen kestävyys luo perustan sosiaaliselle kestävyydelle. Taloudellinen kestävyys on tasapainoista kasvua, joka ei johda velkaantumiseen ja luonnonvarojen ehtymiseen, ja se voidaan saavuttaa materiaalistien ja henkilöresurssien järkevällä käytöllä Tarkoituksena on tuottaa hyvinvointia ihmisille ympäristön kestävyys ja käytössä olevien resurssien rajoissa.

Lainsäädännöllä ohjataan ekologisen kestävyys saavuttamista ja veloitetaan myös hyvinvointialueita, joissa kuluu suuri määrä energiaa ja materiaaleja. Palveluiden ja palvelujärjestelmän uudistamisessa on hyvinvointialueilla kiinnitettävä huomiota muun muassa kestäväan ruokapalveluun ja elintarvikkeisiin, jätemääriin, energian kulutukseen sekä veden ja materiaalien kulutukseen.

Kulttuurinen kestävyys tarkoittaa kulttuuriperinnön näkökulmasta kielten, perinteiden ja tapojen vaalimista ja eteenpäin välittämistä, monimuotoisuuden arvostamista ja kaikkien oikeuksien kunnioittamista.”

Lähde: Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025–2029. VNK2025:57.

LIITE 2: Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman yhteistyömalli

LIITE 3: Yhteistyömallin roolit ja tehtävät

Roolit

Johtoryhmä

- Tärkein tehtävä on edesauttaa ohjelman käytännön toteutusta yli tulosalueiden ja toimialojen toimintatasolla

Esihenkilöt

- Tärkein tehtävä on vastata oman alueensa ohjelman toteuttamisesta ja edistää vastuullista ja kestävää kulttuuria

Kestävän kehityksen yksikkö

- Tuntee Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman ja tukee toimialoja toimenpiteiden toteuttamisessa päivittäisessä työssä

Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman yhteistyöryhmä

- Tukee ja edistää Vastuullisuus ja kestävyys -ohjelman kehittämistä ja toteuttamista koko yhtymässä
- Tärkein tehtävä on varmistaa hyvinvointialueella ohjelman toteuttaminen
- Edistää ohjelman jatkuvaa kehitystä sekä tiedon hyödyntämistä

LIITE 4: Ympäristölainsäädäntöä

Ympäristönsuojelulaki 527/2014

Valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta 713/2014

Rakentamislaki 751/2023

Ilmastolaki 423/2022

Jätelaki 646/2022

Jätehuollon järjestämismääräys 2026

Energiatieteiden tutkimuslaki 2026

Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021

Terveystieteiden tutkimuslaki. Ympäristöministeriön julkaisu 2023:11

Valtioneuvoston asetus pakkaussäilytyksestä ja pakkausjätteistä 1029/2021

Valtioneuvoston asetus eräistä muovituotteista 19.8.2021/771

Valtioneuvoston asetus paristoista ja akuista 520/2014

Valtioneuvoston asetus sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta 519/2014

Kemikaalilaki 599/2013

CLP-asetus, EY N:o 1272/2008: sisältää säännöt kemikaalien luokituksesta, merkinnoista ja pakkaamisesta

Valtioneuvoston asetus kemiallisista tekijöistä työssä 715/2001

REACH-asetus, EY N:o 1907/2006

Valtioneuvoston asetus yhdyskuntajätevesistä 888/2006

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue